

Előfizetés árak:
postán küldve vagy
házhoz hordva
Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Egy negyedévre 1 frt.

Hivatalos hirdetések
kincstári illetékkel
3 frt 30 kr.

OKOS MAGYAR.

ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

Szerkesztőségi iroda és kiadóhivatal:
Rom. kath. paplak
hova a közlésre szánt
iratok, előfizetési pén-
zek és hirdetményi
ajánlatok küldendők.

Hirdetések jutányosan
számítanak. Nyiltér-
petit sora 15 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAPON.

EGYES SZÁM ÁRA 8 KR.

Az emberi testről.

Láttuk, hogy az emberi lélek állagilag egyesült a testtel, miként a növényi lélek, és az állati lélek is; de, hogy az értelem és ész is megkülönböztetik az embert a többi élő lényektől.

Hasonlóképen megengedtük, hogy a lélek, jóllehet föltétlen ura a maga értelmi ténykedésének, mindazáltal annak végzésére kénytelen az érzékeknek és testi szerveknek segítségét igénybe venni. És épen ez az, melynél fogva, miként utóbb kimutattuk, megállapítottuk a lélek és test egyesülésének szükségességét az emberi természet teljessége miatt.

De, a mellett hogy a léleknek egyesítenie kellett a testtel, ez utóbbinak bizonyos összhangzásban kellett teremtenie a lélekkel és erre mintegy előkészítenie.

Isten mindenben szám, súly és mérték szerint jár el. Másnak kellett tehát lennie a növényi, másnak az állati és másnak az emberi testnek; mert rendén volt, hogy a legnemesebb lélekkel és legtökéletesebb állati alakkal a legtökéletesebb anyag egyesüljön.

Továbbá, minthogy a test teremtett a lélekért, és nem a lélek a testért: a testnek oly bölcsen kellett elrendezve lennie, hogy a léleknek eszközül szolgáljon.

Az emberi test tehát el lesz látva oly válogatott érzékekkel, melyeknek finomságát, élességét és erejét a léleknek magasrendű befolyása csak fokozni fogja; és ez magyarázza meg, hogy a legérzékenyebb és legfogékonyabb szervezetek miért épen a legalkalmasabbak az értelmi munkára.

A képzelő- és emlékező-tehetség, a maguk részéről közreműködnek a képzetek, fogalmak alakításában; és e két tehetség egyszersmind az agyvelőnek széles körű képességét, tevékenységét tételezi föl. Az emberi agy is, a megfelelő arányban, terjedelmesebb lesz az állaténál.

Hasonlóképen, a mozgásokban feltűnően teljesebb szabadság szintén magával hozza, hogy az ember emelten és egyenesen hordozza fejét; és, hogy egész szerkezete is némi kedvezményben részesüljön, szíve is több meleggel lesz ellátva, hogy az által testének elevensége és ereje mindaddig épen maradjon, a midőn már az életnek ez a melege, hosszú évek során át meghidegülve, sem akadályozhatja meg többé, hogy az

aggastyán megroskadt teste a föld felé ne görbedjen.

Es minden alkalmazkodása, ügyessége mellett is mi az emberi test a lélekhez képest? Nem ment az anyagnak sem tökéletlenségeitől, sem betegségeitől, sem romlásától.

De ne zúgolódjunk a miatt a gondviselés tervei ellen.

Az ő terveinek rendjében lelkünknek egyesülnie kellett a testtel. Lelkünk csak így teljesítheti az ő legmagasabb feladatát; csak így végezheti legmagasabb tevékenységét, az értelmi tevékenységet; és csak ezen értelményben mondhatjuk el, hogy: a test, a helyett hogy a léleknek terhére lenne, természet tökéletesítésére szolgál.

Az értelmi állagok alsóbb fokára állítva, az igazsággal szemben abban a helyzetben van, a midőben látjuk az égi madárt a nagyon élénk világossággal szemközt. Miként az égi madár csak homályon, sötétségen keresztül különbözteti meg a tárgyakat: ép úgy szükséges, hogy a mi erőtlenszemünk előtt is csak homályosan a mintegy színtelenül jelenjék meg az igazság. Így tesznek az érzékeink körébe eső külső tünemények ránk nézve megannyi árnyékok, melyek ha elfátyolozzák is előttünk az igazságot, ugyanazt ránk nézve megközelítőbbé teszik egyszersmind.

A test tehát, természetünknek jelen állapotában, lelkünkre nézve jótétemény.

Következőleg, számot kérni Istentől testünk tökéletlenségeiért és gyöngeségeiért annyit tenne, mintha számot kérnénk magukról azon lényeges föltételekről, melyeknek megfelelőleg Isten az anyagot teremtette.

Midőn Isten kiformalta az emberi testet, úgy tett, mint a művész, ki, hogy művét végrehajthassa, nem azokat a fogyatékosokat nézi, melyek művének rövidségére szolgálnak, hanem azon tulajdonságokat, melyek czélját előre mozdítják. Így, a kovács, hogy magának a szükséges szerszámot, p. o. a bárdot vagy fűrészt, előteremthesse, elővesz egy darab vasat; és pedig vagy azért, mert az keménysége miatt tartósnak ígérkezik, vagy mert könnyebben köszörülhető. Ha azután ez netalán mégis megrozsdásodnék, vagy épen az éle kifordulna: ezekbe a fogyatékosokba belelynyngszik, mert belátja, hogy ezek annak az anyagnak természetével járnak, melyet munkába vett.

Tetszett az Uristennek is bámulatosan elrendezni az emberi test elemeit, úgy hogy csak így alkotva felelhetett az meg az emberre nézve kitűzött terveinek. Természetani szervezetünknek fogyatékoságai és gyöngeségei magában e testi anyag természetében gyökereznek. Valahányszor tehát a dolgok természetéről kell ítéletet mondani, ne azt kérjük: mi lehetne; hanem ahhoz szabjuk magunkat: a mi van.

Az eszméknek ily rendjét követve megértjük, hogy míg természetani szervezetünk anyagi gyönyörök felé éri magát ragadtatni, lelkünk magasabb s tisztább vonzalmakat követ. Innen az a belső harc, melyről szt. Pál beszél; innen az az érzéki vágyakozás a szellem ellen, mely, jóllehet a bűn által még súlyosbitva, ép úgy következménye természetünknek, mint a betegség és halál, vagy hogy magunkat helyesebben fejezzük ki: következménye és jele a természet súlyedésének.

Isten ki mindent oly bámulatos összhangzóan tud elintézni, az emberben a lélek felsőbb természetét oly szorosan nem egyesítette a test alsóbb természetével más czélből, mint hogy: az előbbi tökéletesítés és uralma alá hajtja az utóbbit.

Ennélfogva, azon perctől kezdve, a mióta csak ismerjük ez utóbbiban a romlást, a békételenkedést és engedetlenséget, mindebben az Isten által kiszabott büntetés tényét kell szükségképen elfogadnunk. A büntetés ugyanis, a dolog rendje szerint, bünt feltételez.

Az emberi természetnek jelen állapota, a léleknek és testnek egymáshoz való mai viszonya, kétségbe nem vonható jele tehát az emberi bukásnak, súlyedésnek.

Épen, hogy a testnek mindezen bajai meg legyenek orvosolva akarta Isten ellátni a mi első szülőinket az eredeti igazságnak becses ajándékával.

Ugyanis, midőn a testet a lélektől tökéletesen függővé tette; megadta orvoságát az érzéki vágyakozásnak, — alsóbbrendű vágyainkat az akarat uralma alá helyezte. Másrészt, midőn a lélek, a kegyelem hatásaként, közölte az anyaggal a maga tökéletességét: sem a betegségnek, sem a halálnak, sem bármiféle fogyatékoságnak nem terjedett ki többé a testre hatalma.

Később fogjuk látni, Jézus Krisztus kegyelme miként állította helyre ezt az, Ádám vétke által lerontott, művet.

Végezetre, nyíltan kimondjuk, hogy ha Pythagoras tanítványai megvoltak volna győződve ezen bámulatosan összhangzó összeköttetésről, melyet Isten a test és lélek között megállapított, nem estek volna az ő dőre tévedéseikbe. Nem képzelődtek volna akképen, hogy az emberi lélekre nézve egészen közömbös: akár egyesüljön emberi testtel, akár bármiféle állati testtel. Egyébként, annak egyszerű megmondása, hogy Isten alkotta a lényeges összhangzatot a lelkek és testek között, maga elégséges a lélekvándorlásból kifolyó minden tévedésnek megczáfolására.

Ugyanez hasonlóképen elégséges azon modern tévedésnek megczáfolására is, mely a józan észnek és az egészséges bölcselőknek ellenére napjainkban azt merészli állítani, hogy az ember a majom ivadéka, fia. Az emberi testben mindenesetre értelmes léleknek kell lenni.

Ne mondjátok, hogy a majom, tökéletesedvén, a maga lelkéből egy felsőbbrendű lelket állított elő. Nem a test teszi a lelket, hanem a lélek teszi a testet; mert a felsőbb tényező az, mely hat az alatta állóra. A növényi lélek teszi a növényt; az állati lélek teszi az állatot; és hasonlóképen az emberi lélek teszi az emberi testet. Mielőtt a majom odáig juthatna, hogy tökéletesithesse testét, előbb szükségképen emberi lélekkel kellene bírnia.

Haladunk-e tényleg vagy mind-ez csak látszat?

Haladásunk tagadhatatlan. Azonban a kellő alap nem lévén megvetve, az eredmény sem hozza meg a kívánt sikert.

TÁRCZA.

Bucsuztató kisdéd fölött.

Dallama: Hol vagy én szerelmes

Letűnt szép csillagod kisdéd ártatlan,
Halálad szülőknél milyen váratlan?!
Még csak most tekintéd meg a napot,
És már itt hagyod e szép világot.

Fáj a szive érted jó szüleidnek
Hogy látásodban már nem gyönyörködnek,
Elmegysz az angyalok seregébe,
Oda hitt Jézusod az egekbe.

Ne sirjatok tehát érte jó szülék,
Mert befogadta őt már a magas ég,
Ott könyörög majdán ti értetek,
Hogy ti is boldogok lehessetek.

Nagyatyja s nagyanyja fáj a szivetek,
Látom hogy könnyez érette szemetek,
Áldást esd reátok az egekben,
Hogy boldogok legyetek mindenben.

Keresztatyja s anya fáradságtokért,
Nyerjete Istenről jutalmat és bért,
Kereszt fiatalok is esd értetek,
Hogy a szent keresztvizire vittétek,

Már a sir megásva bocsássuk el őt,
Keressük fel hol van, a gyász temetőt,
Boldog már e kisdéd égbe szállott,
Főttalál ott minden boldogságot. Ch. A.

Ha a kisgazdákat, egyáltalán a földműves és az u. n. munkás osztályt tekintjük, azt tapasztaljuk, hogy dacára oktatásügyi törvényeinknek — a földművelők gyermekei — vajmi kevés az, amit tanulnak. Igaz ugyan, hogy sok tantárgy van; de tényleg a megélhetésre szükséges tárgyakból tanulnak a legkevesebbet. Sőt dacára az oktatásügyi törvényeinkben megszabott büntetéseknek, — a falusi gyerekek a téli 4 hónapot kivéve, nem is járnak iskolába. Évenként 4 hónapi tanulás után 8 hónapi kószálás következé, — van ideje a gyerekeknek azt a keveset a mit a télen tanultak elfelejteni. A tanító évről évre újból az abc-én kénytelen kezdeni, de bizony nem sokra viheti tanítványait. Tény az, hogy mikor a gyermekek az iskolából kiállnak, nem tudnak folyékonyan még csak olvasni sem; annál kevésbé írni és számolni. Eltelik egy-két év, tökéletesen elfelejtenek mindent. Azt tartják, hogy hiszen ezeknek nem is szükséges a sok tudomány; az ökrök faránál nem kell annak újságot olvasni. Pedig de hogy nem kell. Nagyon is kellene, hogy valamivel többet tudjon az ökrénél. Hogy ösmerje azt az ökröt, azt a lovat a mivel dolgozik. Ösmerje azoknak az állatoknak természetét a melyeket ő fog majd nevelni, a melyeknek szükségletéről neki kell majd gondoskodni. Ösmernie kellene továbbá, mind olyan eszközöknek, gépeknek mechanikai szerkezetét, phisikai törvényeit melyeken azok hordereje alapszik. De hát mindezekről még csak fogalma sincs. Mert tanult ugyan az iskolában sok mindenfélét, de ezekről a naponként előforduló dolgokról éppen semmit sem. Majd megtanítja a nyomorúság, azt mondja az apja. Megám nyomorogni, kinlódni fog teljes életében. Kinozni fogja a keze alá került szegény állatokat, — kinozni nyuzni fogja azt a szent földet. Évről-évre szánt vet: de nincsen látszatja. Nem terem a föld, mert nem lesz trágyázva. Trágyázni, nem lehet, mert kevés a jószág. Jószágot nem tarthat, mert nincs takarmány. De ha takarmány felével foglalja el a földet. — a még kevesebb földön még kevesebb buza terem. Valóságos circulus-vitiosus a szegény g zda sorsa. Talán az idők

változtak meg De nem terem az az alföldi kánaán sem többé úgy, mint, — amint mondják, — hogy termelt az hajdan. Persze, hajdan ugarnak vagy lagelőnek hagyatott a már kitermett föld. Most vettetik évről-évre buzával és kukoricával. Vetés forgóról szó sincs. Hogy is volna, Mikor ahoz már egy kis értelem kell. De hát a paraszt gyerekek nem tanulván meg az iskolában jól olvasni: serdülő korában még jobban elfelejtette! hogy olvasson férfi korában, — szakmájába vágó hasznos könyveket, hasznos lapokat. Teljes élete tudatlanság, kinlódás; a kit megalhat mindenki. Hogy gazdálkodjék az ilyen ember jól! hogy gyakorolja okosan polgári jogait? teljesítse polgári kötelességeit? hogy legyen az ilyen ember jó családfő, jó apa? De bizony ilyen formán van az a közép-birtokosokkal is. Hisz azok is ugyan ott tanulnak. Vagy ha tovább folytatják a nép iskolánál; — a gimnásiumban tanulják ugyan a német a latin nyelvet, talán francziául is; tanulják a 30 éves háboru történetét, s több e fele Igaz, hogy mindez hasznos tudomány. Csak az a baj, hogy éppen abból nem tanulnak semmit, a mire azonként legtöbb szükségök lenne, Irhatunk mi azután ezen polgártársainknak népszerű gazdasági könyveket. Nem olvassa el azokat minden tízezredik sem. Viszont állíthatunk mi közzgazdasági felügyelőket is. Annak em lesz látszatja mindaddig míg az elemi, illetőleg a polgári iskolákban a szak-képzettség alapja meg nem vettetik.

Tudom, sokan azt vetik ellen, hiszen megvan ez már mind. A legutolsó falusi iskolában is tanítják a gazdaságtant, a kertészetet, selyembogar tenyésztést, sőt még a méh-tenyésztést is. Igaz, hogy mind meg van ez a papíron: de tényleg és mit tanul a gyermek, az vajmi kevés. De nem is tanulhat. Mert a tanító ur, első sorban kántor vagy rector. Előbbvaló teendője tehát az, és mit az egyház kíván; mert az egyház fizeti. Ebbe a tanfelügyelő sem avatkozhatik, — az autonómia megsértése nélkül. Mi, a kik kint a nép között járunk azt tapasztaljuk, hogy az általános katona kötelezettség, és a közlekedési viszonyok fejlődése igen is előbbre vitte a falusi népet; de az iskola bizony edes keveset lendített még ott is, a hol a

Népszerű előadás, a köznép oktatására.

Boldogfalva község gazdálkodási rendszere, vagyis boldogulásának utja és módja.

(Helyenként előadva Dömötör László méhészeti vándor tanár által.)

Váगतott gazduram, az elmúlt télen át a gazdaság körül szükséges szerszámát; jó lesz elővenni, és abból faragni löcsöt, saroglyát, villát, hámfát kerékgyagat, talpat, küllöt és a mi kell, mindent. Hadd legyen bővíben nyárára addig majd kiszárad tartósabb is lesz az ily, s a dolog időben nem kell vele, az időt tölteni.

Kukoricza csutkát is szedtek szüretkor, most van az ideje kötölkének foni. Ott van a füz vessző, — kaskötésre való. Ugy a gyékény, szalma, — méhkasoknak és házi kasoknak. Ezerféle munka akad télre is, ha követni akarjuk.

Nem elég tehát az, hogy csak a gazdasági nagy munkát végezzük, és akkor — szakadásig dolgozunk. Hanem a munkát be kell osztani úgy, hogy télen, nyáron egyformán kijusson. Az egész éven át, — kivéve a pihenés idejét, meg az isteni tiszteletet, — egy óra se muljék el hasznos munka nélkül. Ez azon munkásság, a mi mi benünk hiányzik. Az okos munka — az anyagi haszon kívül, — még megbecsülhetetlen erkölcsi haszonnal is jár. A munkában elfoglalt ember, nem ér rá haszontalan, vagy gonosz. — dolgokra gondolni. Munkája által anyagi jólétre tevén szert, nem irigyl, nem kívánja a másét; bűne nem keveredik. Nem ér rá a kocsmába menni, ottan dorbézolni, s azzal egészségét routani, pénzt fecserelni.

A munkás ember önértetes, más iránt nem

gőgös, nem hetvenkedő, — de nem is alázatos. Maga munkás lévén, — családjának jó példát mutat. Nem kell félteni gyermekeit a meg nem élhetéstől. Az értelmes, szorgalmas munkás — mindig megkeresi a maga keuerét.

A harmadik kellék a boldoguláshoz a takarékoság. Nem mondhatni ugyan, hogy a magyar ember a legvesztegetőbb volna, — de azt sem foghatni rá, hogy a takarékoság valami erős oldala lenne. A magyar ember ha adósságra merült, — vagy elbusulja magát, és részeges kórhely lesz belőle; vagy pedig megszorítja magát, és sok nélkülözést elvisel. Csakhogy ez már nem használ, mert a mit megspórol magától elvonván, — elviszi a zsidó a kamat fejébe, vagy a prókator ur, a perköltségekre. De hogy előlegesen félre rakná a garasokat, hogy majd ha azok meggyűltek forintokká, — akkor azokon szerezzen; vagy a mi még helyesebb lenne, hogy mindég legyen egy kis megtakarított kapitálisa majd a rosz évekre, vagy valamely bekövetkező szerencsétlenség esetére, az már nem kenyerere. Arra való a zsidó majd ad az kölcsön, megadom fejében; azt a kis kamatot, ha terem, meg sem érzi az ember. Hej pedig az a kis kamat, — gyakran megcsik, hogy felmegy két annyira, mint a kapitális; sőt talán többre is.

Hát ezen dolgok, nekünk bizony nagy hibáink. De úgy vagyunk azokkal mint az eredendő bűnnel. Ezen hibák velünk születtek; szüleinkektől is ezeket láttuk; s így azok, mint egy, második természetünké váltak, meg sem tudnánk már azoktól válni. Azonban nem azért áldotta ám meg az Uristen az embert okos ésszel, hogy belátván a hibát, azt el ne kerülje; és hogy örök eltig csak abban lélegzjék. Oh nem! Az embernek meg van a szabad akarata. Hagyja el hát a roszat és akarja a jót, a boldogságra vezetőt. Most már

tanfelügyelő ügybuzgó ember. Hát a hol a tanfelügyelő még nem is igen töri magát a tanügy kedvéért; ott meg plane most is a régi állapotok vannak.

Ha azonban alaposan akarunk segíteni a bajon, ha azt a folytonosan és nem ok nélkül hangoztatott végveszedelmet kikerülni akarjuk: Akkor a baj gyökerénél a nép tulajdonságánál kell kezdeni az orvoslást.

Tény az, hogy ha valamelyik szomszédunk felkerekednék és bennünket jól felfegyverzett és nagy hadseregével e haza földjéről kiűzne, az bizony nagy baj lenne. De meg nagyobb baj az, hogy polgártársainknak igen nagy százaléka — koldussá levén s hazájában, — megélni nem levén képes; önkényű kiköltözik idegen földre; vagy öngyilkossá lesz. Szomorú, de való. Haladunk! Haladunk!

A koldusnak nincs hazája. Félő hogy daczára azon temérdek millióknak amit hadseregekre elköltünk, ha netalán bekövetkeznek azon idő a mikor a hazát védelmezni kellene, — nem lesz a ki védelmezze. A koldusnak nincs mit védelmezni. Miért áldozza még életét is a más tulajdonát képező hazáért. Gyáván megadja magát, legalább majd enni kap.

Ha ez való, nem volna-e azon sok milliókat a melyeket most a katonaság kiképzésére fordítunk, — a haza ifju nemzedékének értelmi kiképzésére fordítani. A hazának első sorban szakképzett munkásokra — és csak másod sorban — van szüksége vitéz katonákra. Értelmes, szakképzett polgárok biztos támaszai, jó védői a hazának. És vajjon nem lehetne-e a szakképzéssel egyszersmind a katonai kiképzést is összekötni?

Én megpróbálom, erre vonatkozó gondolataimat közölni. Lehet, hogy használok vele. J. i.

Állítson fel az állam minden községben — állami iskolákat, a melybe minden 8—9 éves gyermekek mint a katonák besoroztassanak. Ezen iskolák aljanak a 11—12. évi tanfolyamból; és pedig: Miután a gyermekek két, vagy három éven át a felekezeti iskolákban többé — kevésbé az olvasás-írás alapját megvetette; úgy szintén a val-

*) Nem jól ütne ki.

Szerk.

tudva a hibákat, az a kérdés, — hogy tölhetünk hát jól?

Ezen kérdésre, nagyon rövid lehetne a feleletem, mert csak azt kellene adnom utasításul, hogy csináljuk a rosznak az ellenkezőjét t. i. Ezentúl — tanuljunk sokat, mindég tanuljunk; és a más kárán tanuljunk.

Munkálkodjunk folytonosan, egész éven át jó beosztással. Továbbá a mikor van miből, akkor takarékoskodjunk. Ha van két garasunk, csak az egyiket költjük el, a másikat pedig tegyük félre, nem kér az ott enni.

De a jó tanácsból sohasem volt elég; azért is elmondom azt, hogy miként rendezzük be dolgainkat úgy, — hogy mindezen hibáinktól meneküljünk, és ne keljen folytonosan sopánkodnunk, panaszkodnunk:

Ösmerek egy községet, neve Boldogfalva. Azt is megmondom, hogy ezen község csupa nemes lakosokból állott. Ezen község baját, és a megtérését, úgy boldogulását, — állítom például. A határak kicsiny volt, nem sok jut ott egyre. A mellett a földjük talaja sem valami különös. Hajdan! — igen régen volt már mikor azok a régi jó idők voltak, nem volt itt semmi baj, könnyű volt megélni. Félesztendőig kortéskedtek, restoráltak, volt dinom-dáum volt enni-inni bőviben.

A másik félesztendő pedig atyafi látogatóban töltötték; így azután csak meséltek valahogy. De bekövetkezett itt is a rosz világ. A hét kövér esztendő után jött a nagy bűjt. Vége lett a restorációnak, még atyafi látogatóba se járhattak, mert a zsandár urak uton, utfőn pakszust kértek. De meg mindenütt panaszból állottak ki az emberek. Szomorú idők voltak biz ezek — nemes Boldogfalván is. Még a föld se igen akart teremni. Keserves élet volt, de használt. A magyar em-

ber akkor szorítja már meg az esztét, ha a bűj utolérte.

A n. boldogfalviak is eleget sohajtoztak, törtek az eszöket, nem-e lehetne ezen a veszedelmon valamiként segíteni, mert hát így elpusztulnak. A dolog végig pedig megfogni nekik még keservebben esett: nem szokta azt a nemes ember. Volt egy szőlőhegyük is, a melyen ugyan olyan boruk termelt, hogy a ki nem akart a falu hitére térni, csak abból kellett jól megvendégelni, észre tért az mindjárt. Mondják, hogy szűret alkalmával egy kutya beetalált harapni egy szépen megért fűrtbe — de rögtön megszaladt és megugatta azt. De hát legalább ezetre nem kellett költeni. Azután meg nyáron át, még is csak elfogyott. De már csak teremne, legyen az bármilyen. Csakhogy az sem termett.

El volt keseredve az egész falu népe. De elkésereedett főként Csekey János uram, elkésereedésében a mint parasztyelven mondják „dögire hagyta a szőlőjét.” Lett is bora sok, de nem volt köszönet benne, — mert ez lett ám az igazi — (savanyu) rabokat vallató. A mellett meg tönkretette a szőlőjét; nem terem az többet. Mit volt mit tennie, neki fanyarodott, és kivágta a töke egy részét, gondolván — hogy ugysem terem az többet. Persze a töke kivágással, a gyökerek kiszedésével a földet össze vissza fogatta. Most már mit tevő legyeu, — megrágyázta, s a következő tavasszal vetett bele babot, borsót, répát, tököt és ime isten csodája mindenikből sok termett. A tökékről levágtott vesszőt pedig, minthogy nem volt hová ültetni, hogy el ne romolják, a szőlőhegy aljába egy darabka földbe — sorba, sűrűn ledugatta. Ezek is gyökeret vertek; lett valóságos szőlő iskolája.

(Folyt. köv.)

eszmét felvetni — ezen cikkemmel. Eszmém tudniillik az, hogy tanítónk hazánk népességét alaposan, s az erre való költségeket megnyerjük ott, ha a katonai újonczok tanítására szükséges pénzüsszegeket az iskolákra fordítjuk. Az utolsó négy év már katonailag szervezhető — mert mikorra a katona kötelezettség bekövetkezett, — lesznek kész katonáink, a kikre nem kell éveken át költeni; mert így kiképezve, teljesen elég lenne, ha évenként kétszer, két-két heti gyakorlatra behivatnának. Az iskoláztatás berendezésére nézve azonban nem mondom azt, hogy ezen tervezetem már olyan correct, a melyen változtatni ne lehetne. Meg engedem azt is, hogy egyelőre a nagyobbak, hetenként csak 2—3 nap 2—2 órán át tanitassanak. Vagy pedig hogy azok nyáron át csak vasárnapi iskolákban, — telen át pedig az esteli iskolákban tanitassanak. De mindenesetre, ha javítani akarunk népünk sorsán, elengedhetlen, hogy 12 éves korán túl is, egészen megházasodásig, folytonosan tanitassék; és hogy a tanítás ne könyvnélkülöztesben, hanem folytonos olvastatásból álljon.

Einjl.

Tárogató.

— A „Kiskunság” jan. 24-iki számában azon állítás, mintha én azt mondtam volna, hogy a rom. kath. iskolaszéki elnök a Spanga-féle föld jövedelméről nincs készen a számadással nem áll, azt mondtam, hogy én az iskolai számadásokkal készen vagyok, de mivel az iskolaszék ideje letelt, míg új iskolaszék nem alakittatik, a számadás megvizsgálása nem teljesíthető. A plébános ur csak annyit mondott, hogy a templom számadással még nincs készen, ehhez pedig semmi közünk. **Bejz János** iskola- és templomgondnok.

— A kunszentmiklósi vadásztársaságból Bösztörrre kivonultak 11-én köradiszatra. Nyulak nem voltak, hanem egyik jó lövő az utolsó körben lőtt egy ócska bundát, haza is hozta.

— Öngyilkossági kísérlet. Bodnár Sándor széplaki (abaujmgyei) születésű, 32 éves postai számtiszt, tegnap reggel a városligetben egy kezébe akadt füvedarabbal ereit mind a két karján fölmetszette. Daczára, hogy vére pataként folyt felmetszett ereiből, nagynehezen mégis hazavánszorgott újvásártéri 32. sz. lakására. A segélyül hívott orvos bekötötte sebeit s a vérzést megszüntette, mire a beteg kissé magához tért. Hozzátartozóinak azt mondta, hogy őt a világon senki sem szereti s ezért nem is kíván tovább élni. A beteg zavart előadása gyanút keltett elméjének épsége felől, minek következtében értesítették a rendőrvost, aki konstátálta, hogy a szerencsétlen ember üldözési mániában szenved s mint önmagára veszélyes elmebeteg beszállította a Rókus kórház megfigyelő osztályába.

— Rabló-támadás. Mult csütörtökön hajnalban egy borsodmegyei falusi bérlő ment be kocsiján Miskolcra. Egyszerre csak egy 4 óra tájban hajnalban Emőd közelében észreveszi, hogy egy árokból pár ember előugrott s sűrű lövöldözéssel fogadja. Az egyik golyó találta a kocsiat, aki holtan rogyott össze. A megrémült bérlő ezt látva s hallva a folyton tartó lövöldözést, hirtelen leugrott kocsijáról kifogta az egyik lovat s esztét vesztveült reá s szerencsésen megmenekült a gazemberektől félholtan érkezett be Miskolcra s alig volt annyi ereje, hogy elbeszélhesse a borzalmas hajnali esetet.

— A soroksári-utli rablőgyilkosság. Gazdag Imréné egészségi állapota roszra fordult. Egyre halványabb, az egész napot vánkosan fekvé tölti s csak alig érinti az eléje tett eledelt. Dr. Stefek fogházorvos napjában kétszer is meglátogatja. — A vizsgálóbíró ma delelőtt a menedékházban hallgatott ki néhány tanut.

— Szerencsétlenség Auszéből jelentik táviratilag, hogy ott egy jégverem építésénél az oldalfal beszakadt és eltemette a veremben dolgozó kőműveseket. Két munkás meghalt, egy súlyos sérüléseket szenvedett. Közelebbi részletek még hiányzanak.

— **Lefoglalt oroszlanok és tigrisek.** Miss Senid állatszelidítő ellen, ki a párisi téli cirksuszban minden este bemegy az oroszlan ketreczébe, egy hitelezője pert indított és a törvényszék elítélte sőt az ítélet értelmében elrendeltetett minden ingó vagyonának lefoglalása. Morin, a hitelező, azt hitte, hogy az oroszlan, tigris és párducz a bronz vázakkal, ékszerekkel és többi ingóságokkal egy kas alá hozható s a vadállatokat is le akarta foglaltatni. De a cirksusz-igazgató, Franczoni tiltakozott ez ellen s ki is eszközölt olynemű határozatot melynek értelmében a Miss Senid vadjai „művészi működésükben nem zavarhatók meg.“ Ez az eset nagy derűtséget kelt, mert mindenki azt a kérdést veti föl, vajjon mi történt volna azzal a szegény végrehajtóval, akit Morin kiküldött volna, hogy e gonosz bestiákat számára biztosítsa.

— **Vakmerő tolvaj** lopódzott be tegnap este Karikás Gyula takarékpénztári hivatalnok szervitater lakásába. Álkulcsal nyitotta ki az ajtót s kiürítette az egyik szekrényt, melyben 220 forint értékű ruhanemű volt. Nagyon kényelmesen dolgozhatott, mert még arra is volt ideje, hogy egy kaligrafikus csinnal irt czédulát hagyott az asztalon, melyen azt ígéri, hogy legközelebb ismét látogatást tesz és akkor kiüríti a másik szekrényt is. A házbéliek nem tudják megérteni, hogy a vakmerő tolvaj mikép surranhatott ki prédájával azon a kapun, melyen folyvást ki- s bejárnak a „Kis pipa“ vendégei, sőt cselédei is.

— **Kettős gyilkosság és öngyilkosság.** Borzasztó kettős gyilkosság és öngyilkosságról értesítenek Ungmegyéből. Ugyanis Dolhán az ottani csendőr őrsparancsnokot, Buttyán Gyulát egy közcsendőr e hó 22-én agyonlőtte, az erre besiető csendőrtársát szintén agyonlőtte, s aztán önmagát gyilkolta meg.

— **Emberi szörny.** A nagy-ugrői vendégfogadó jégvermében e hó 18-án a munkások tisztogatás közben, a fenekén levő szalma alatt egy fejetől elválasztott összevagdalt testet találtak. Ez állati kegyetlenség elkövetésével a vendéglős egy régebbi szolgáját gyanúsítják, aki jelenleg az aranyosmaróthi törvényszéknél lopás miatt elzárva van. Nevezett szolgát a mult évi június hóban szolgálatából elbocsájtották s a holttestben amaz egyén tetemére vélnek felismerni, ki azt elfoglalandó volt. Valószínűleg e miatti boszúból agyonlőtte s azután minden emberi érzelmet levetkőző módon eléltelenítve, a testet a verembe dobta; megerősíti e feltevést az a körülmény is, hogy az új szolga munkakönyvét a fogadósnál letette s többé nem szorgalmazta.

— **A korcsmában leszúrták.** Gruber József kőfaragót a kerepesi-uti vámsorompó mellett levő sarokkorcsmában ma késő éjjel borozgatás közben leszúrták. A tettes egy szomszéd asztaltársasághoz tartozott s állítólag Gruber sértő szavaira rántott volna kést. Gruber, akinek sebe életveszélyes, a Rökus-kórházban az öt kihallgató Drill vizsgálóbíróknak kijelentette, hogy a tettest ismeri. A rendőrség e vallomás alapján az együtt volt asztaltársaság tagjait nyomozza.

— **Borzasztó halál.** Jan. 17-én tiz revucaui (Liptóm.) parasztember utra kelt, hogy a szántóföldeken levő „szállásukat“ fölkeressék, eleséget vivén pásztoraiknak, részint abból a czélból, hogy tudomást szerezzenek maguknak juhállományaik felől. Utközben egyszerre alázuhán hógörgeteg érte őket s nyolczat közülök a mélységbe sodort. Ketten, kik keveset hátramaradtak, hazaérkezettek hirmondónak. Hétfőn (18-án) Matyasovszky rózsahegy-i szolgabíró, dr. Druschnicz Frigyes törvényszéki és Makoviczky Gusztáv járási orvosok, csendőrökkel és paraszttal a helyszínére mentek. De mitsem végezhettek ott, az odaveszett embereket nem lehetett kihuzni a roppant mennyiségben rájuk zuhant hó alól. Így tehát a holttestek ott maradtak míg a hó elolvad.

— **A lib aera gyermekei.** A liberalizmus erkölcsrontó hatását napról-napra sajnósbabban tapasztaljuk; a bűntények napról-napra szaporodnak

s főleg a sikkasztások légió számára fordulnak elő, nem csak egyeseknél, hanem hatóságoknál is. Két ily sikkasztást kell ismét konstatálnunk. Egyik a zilahi ügyészségnél fedeztetett fel. Ugyanis az igazságügyminiszteri számvevőség nagy hiányokat talált a zilahi kir. ügyészség által felterjesztett számadásokban. Konstatálta eddig, hogy az utolsó években befolyt pénzekből 4000 frtot elsikkasztottak. Az igazságügyminiszter utasította a kir. főügyészséget a vizsgálat megindítására. Kozma Sándor kir. főügyész ennek következtében megbizta a vizsgálattal Havas Inre pest-vidéki kir. ügyészt, ki tegnap Zilahra utazott. Havas az ügyészi iratokat 1870-től kezdve veszi revidálás alá. Hogy tulajdonképen ki a sikkasztó, azt még eddig nem lehetett kipuhatolni. — A másik sikkasztást a fővárosi rendőrségnél fedezték fel. — A VI. kerületi kapitányság panaszt tett a fenytő bírósnál Glodiák Gyula iktató ellen, ki egy, hozzá expedálás végett érkezett levélből körülbelül 110 forintot elsikkasztott. A kir. törvényszék Hoffer Mihály bírót bizta meg a vizsgálat vezetésével, ki előtt a vádlott beismerő vallomást tett. Az iratokat át is tették indítványtétel végett az ügyészséghez.

— **Nagy vasuti szerencsétlenségről** értesülünk, mely tegnap Nagykanizsán történt, hol három vonat ütközött össze és emberélet is esett áldozatul. A szerencsétlenségre vonatkozólag a déli vaspályának következő hivatalos jelentése fekszik előttünk: F. hó 24-én reggel 6 órakor a Pragerhof felől jövő 202. számú gyorsvonat a kanizsai állomás távjelzője előtt állott 260. számú tehervonatnak neki ment és az utána következő 210. számú vonat a gyorsvonatba ütközött. Ezen balesetnek az volt a következménye, hogy egy nő, ki Pólából Budapestre utazni szándékozott, az összeütközés következtében meghalt. Egy másik nő, ki szintén Budapestre utazott, valamint a vonatnál volt déli vasuti vonatvizsgáló könnyen megsebesültek. Ezekon kívül senki sem sérült meg. A legszigorubb vizsgálat van folyamatban. A vizsgálat eddigi eredménye szerint a baleset akkép történhetett, hogy a védjelző előtt álló két vonat, ugyanis a 260. számú tehervonatot és a 202. számú gyorsvonatot követő 310.1. számú vonat mely az urakódó sűrű köd miatt a jelzéseket idejekorán észre nem vehette és elég gyorsan nem volt megállítható, nekiment a 202. számú vonatnak és az utóbbit, az előtte álló 260. számú vonatra lódtotta. A vasuti m. kir. főfelügyelőség főnöke és a déli vasut üzletigazgatója Kanizsára utaztak, hogy a balesetet okának beható megvizsgálását a helyszínén megejtsék.

— **Párbaj** Olaj Lajos képviselő és Szatmári Mór hirlapíró (az Egyetértés belső dolgozó társa között párbaj ment ma véghez a képviselőház olvasótermében az előbbi részéről történt sértés miatt. A párbajban a hirlapíró — a sérelem betetőzésül — több jelentéktelen sebet kapott. A képviselőház ülésének folyamán mindketten megjelentek a házban. Olaj segédei: Komjáthy Béla és Isaák Deszö; Szatmári-é Gulácsy Gyula és Kürthy Sándor képviselők voltak.

— **Rövid hírek.** Szent-Leányfalván (Aradmegye) egy betörő rablóbandát fogtak el, melynek tagjai Bárány (Puskás) Mátyás vezetése alatt három-négy év óta több aradmegyei községben üzték rablásait. — Az Olt folyó a hó gyors olvadása közben annyira megáradt, hogy egész nagy térségeket elborított s a jégtorlódások több hidat elsodortak. — T. Terebes határában Tót Dániel dohánycsempészt a farkasok széjjel téptek. — Köszegen Hube nevű szolga itas állapotban a Gyöngyösbe fut; a szombathelyi takarékpénztárnál volt 900 frtját helyi jótékonyczelu intézetekre fordítja. Páty és Budaörs községekben e napokban kanyaró lépett föl. — A Heő folyóból a napokban egy ismeretlen férfi holttestét fogták ki, valószínűleg öngyilkosság forog fönn. — Szarvason jan. 20-án tíz ütött ki, mely Lestyán János házának fedelét elhanyagolta. — Gasztanyban

(Vasm.) Kovács György jan. 20-án fölguyjította Tóth Péter községbíró házát, mely teljesen leégett; a gyujtogatót s vele volt társát elfogták. — Kézdivásárhelyt Barabás Antal nevű suhancz január 17-én Pongrácz János gyergyó-szentmiklósi lakost amiatt való bosszujából, hogy nővérét feleségül el nem vette fejszével föbeverte. — Adamsthalból távirják, hogy az osztrák államvasut személyvonata a földcsuszamlás következtében két órai késést szenvedett. A mozdony és a postakocsi megsérült; az utasok közül senkinek sem lett baja. Nagy-Szebenben is alkalmazást nyert már a telefon; a városi tornyot összekötötték telefon-huzallal a tűzörségi laktanyával. — Nagyváradon Bihari Ferencz 17 éves fiu föbelötte magát. — Révfaluban (Györm.) Györkös Béla 15 éves pinceszér mult vasárnap reggel agyonlőtte magát; az öngyilkos flunak atyja, ki vasuti munkás, ugyanaz nap a kezét törte. — Csanád-Palotán a napokban „negyvennyolcas pártkör“ alakult. — Csákváron a szőlőhegyekben jan. 15-én két embert megfagyva találtak. — Tabajdon (Fejérm.) Pápainé özvegy asszony legény fia, nem tudván megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy özvegy anyja, ki nek kérője akadt újra férjhez menjen, fölakasztotta magát. — A Bicske és Csabdi közti pusztán (Fejérm.) Tóth Mihály 27 éves ácsot jan. 13-án megfagyva találtak. — Kis-Majtény szatmármegyei község egész vidéke körül van véve vízzel: a községgel sem szekeren, sem csolnakon nem lehet közlekedni. Csóngrád városa száz forinttal alapító tagja lett az erdélyrészi egyesületnek. — Sopronban az igazságügyi miniszter új törvényszéki járásbírósi épületet szándékozik építtetni. Lezuhant a vasutról. Vojticia Iván, a magyar államvasutak fűtoje, vigyázatlanságból január 4-én Zágráb közelében a robogó vonatról lezuhant s pár napra rá összezuromt állapotban találtak meg a vasuti gát aljában. — A kiállítás lengyel vendégei tizenenny emlékérmét küldöttek azok számára, kik a szívielyes fogadatlásban sokat fáradoztak. Az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület hunyadmegyei fiokja eddigelé 9195 frt 68 kr. vagyonnal rendelkezik. — Hevesmegyében a kanyargó járványosan föllépett. Itt ott a differitiz is mutatkozik.

Élczek és adomák.

Náci: Kérem alásan thonitó ur a Sámi jerek rám tehénkedik.

Tanító: Nem jól mondod fiam, a Sámi jerek nem tehénkedik hanem bikánkodik.

Buxbaum: Minek akarod a fiadat thonitatni?

Sáfkopf: Postatisztnek.

Buxbaum: Vasz hajsz! miért postatisztnek?

Sáfkopf: mert ott alapíthatja meg legjobban

jövöjít.

Blutegl: Hova méz Sveinfusz?

Sveinfusz: Esködni?

Blutegl: Mire esködni?

Sveinfusz: Ami tonálkodik.

Bíró: Hogy hívják?

Vádlott: Rindfih Ármín.

Bíró: Mi a foglalkozása?

Rindfih: Zsidó vagyok Piripotyon.

Bíró: Nem vallásat hanem mesterségét kérdezem.

Rindfih: Jáh bin a fetzen jüd.

Gribenduft Száli: Kedves Mákszikám, hogy ál rojtam az oj roha?

Maxi: Jönyörő vagy benne

Gribenduft Száli: Hát sokojál meg!

Maxi: Nem sokotalak meg a mult héten?

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos

Balogh János, plebános.